מחוון: מבחן מסכם: סיפורי יצחק ויעקב, בראשית כג-כט

1 **תשובה:**
ד. ארבע מאות שקל (כג, טז).

2 **תשובה:**
ב. עשרה (כד, י).

3 **תשובה:**
ב. ארבעים (כה, כ).

4 **תשובה:**
ב. רחובות (כו, כב).

5 **תשובה:**
ג. בית אל (כח, יט).

6 **תשובה:**
"שְׁנֵי גֹיִים בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ, וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ, וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר" (כה, כג). ניקוד: 2 לכל פרט.

7 **תשובה:**
שם אותה מצבה ויצק שמן על ראשה (כח, יח). ניקוד: 2 על המצבה, 2 על השמן.

8 **תשובה:**
ביקש: שה' ישמור אותו בדרך, ייתן לו לחם לאכול ובגד ללבוש, וישיב אותו בשלום לבית אביו (כח, כ-כא). התחייב: ה' יהיה לו לאלהים, האבן תהיה בית אלהים, ועישור מכל אשר ייתן לו (כח, כא-כב). ניקוד: 2 לכל צד.

9 **תשובה:**
שבע שנים, "וַיִּהְיוּ בְעֵינָיו כְּיָמִים אֲחָדִים בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ" (כט, כ). ניקוד: 2 לכל חלק.

10 **תשובה:**
"לֹא־יֵעָשֶׂה כֵן בִּמְקוֹמֵנוּ לָתֵת הַצְּעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה" (כט, כו). ניקוד: 4 על ההסבר.

11 **עבד אברהם ורבקה: "אַתָּה הֹכַחְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיִצְחָק" (20 נק')**
א (7): הסימן: הנערה תיתן לו לשתות, ותציע מעצמה להשקות גם את הגמלים. לפי רש"י, כך יידע שהיא גומלת חסדים, ולכן ראויה להיכנס לבית אברהם, שהוא בית של חסד. ניקוד: 3 על הסימן, 4 על ההסבר.
ב (8): לפי הרמב"ן, נוסף על החסד: שתהיה ממשפחת אברהם, ושתהיה טובת שכל ויפת מראה. העבד שואל "בַּת־מִי אַתְּ" (כד, כג), ורק אחרי שהיא עונה שהיא בת בתואל בן מלכה, הוא משתחווה ומודה לה' (כד, כד-כז). ניקוד: 4 על התנאים, 4 על הראיה.
ג (5): כל תשובה מנומקת: למשל, מידות טובות (חסד, נדיבות, נכונות לעזור גם לבעלי חיים) קודמות לכול, ולצידן התאמה משפחתית ותבונה. ניקוד: 2 על העמדה, 3 על הנימוק.

12 **"וַיִּתְרֹצֲצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ" (20 נק')**

א (5): הפסוק סתם, ולא פירש מה הייתה ה"רציצה", ועוד כתב "אם כן למה זה אנכי" בלי להסביר. לכן הוא מזמין דרשה. ניקוד: 3 על מה שחסר, 2 על המשמעות.

ב (7): מדרש א: לשון ריצה, יעקב רץ לצאת ליד בית המדרש של שם ועבר, ועשו ליד בית עבודה זרה. מדרש ב: הם רבו זה עם זה על נחלת שני העולמות. הקשר: יעקב "איש תם יושב אהלים" ועשו "איש שדה" (כה, כז), והמאבק ביניהם על הבכורה והברכה. ניקוד: 2 לכל מדרש, 3 על הקשר.

ג (8): רש"י: צער ההריון גדול, ורבקה שואלת למה התפללה והשתוקקה להריון. הרמב"ן: רבקה אומרת "למה אני בעולם", כלומר הלוואי שלא הייתי, ביטוי של מצוקה קשה יותר. ניקוד: 4 לכל צד.

13 **יצחק והבארות: "כִּי־עַתָּה הִרְחִיב ה' לָנוּ" (20 נק')**

א (6): עשק: "כי התעשקו עמו", רבו איתו על הבאר. שטנה: רבו גם עליה, שם של איבה והתנגדות. רחובות: לא רבו עליה, "כי עתה הרחיב ה' לנו". ניקוד: 2 לכל באר.

ב (10): הקושי: הכתוב מאריך בסיפור, ואין בפשט תועלת או כבוד גדול ליצחק. ההסבר: הבארות רומזות לבתי המקדש. עשק: הבית הראשון, שהיו עליו מחלוקות ומלחמות עד שחרב. שטנה: הבית השני, שכתבו עליו "שטנה" (עזרא ד, ו). רחובות: הבית השלישי העתיד, שייבנה בלי ריב ומצה. ניקוד: 4 על הקושי, 2 לכל באר.

ג (4): יצחק לא נלחם; הוא עזב וחפר באר אחרת, עד שמצא מקום בלי ריב. כל עמדה מנומקת על דרכו (ויתור לשם שלום, סבלנות, או ביקורת מנומקת). ניקוד: 2 על התגובה, 2 על העמדה.

14 **חלום הסולם: "אָכֵן יֵשׁ ה' בַּמָּקוֹם הַזֶּה" (20 נק')**

א (7): הקושי: מלאכים יורדים מן השמים, ולכן היה צריך לכתוב "יורדים ועולים". היישוב: המלאכים שליוו את יעקב בארץ ישראל אינם יוצאים לחוץ לארץ; הם עלו לרקיע, וירדו מלאכים של חוץ לארץ ללוות אותו. ניקוד: 3 על הקושי, 4 על היישוב.

ב (7): לפי הספורנו, המלאכים הם שרי האומות: כל אומה עולה לגדולה ואחר כך יורדת, אבל ה' "נצב עליו" לעד ולא יעזוב את עמו. המסר: עמים עולים ונופלים, ועם ישראל נשמר. ניקוד: 4 על הפירוש, 3 על המסר.

ג (6): לפי רש"י, אילו ידע שהמקום קדוש, לא היה ישן בו. יעקב מתייחס למקום ביראה ובכבוד ("מה נורא המקום הזה", כח, יז). ניקוד: 3 על הפירוש, 3 על הלימוד.

חלק א: 4 נקודות לשאלה. חלק ב: שלוש מתוך ארבע, 20 נקודות לשאלה; מי שענה על ארבע, בודקים את שלוש הראשונות. הפסוקים מתוך "תנ"ך מנוקד" (תורת אמת, מתוך ספריא); רש"י, הרמב"ן והספורנו מספריא כלשונם. נוצר בבינה מלאכותית.